

۱۶-۱- پرداخت نقدی

۱۶-۱-۱- اسکناس و مسکوک

پول نقد به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص، شناخته شده‌ترین ابزار پرداخت است که توسط آن تسویه مبادلات بدون نیاز به هیچ‌گونه نهاد واسطه‌ای انجام می‌پذیرد. با لحاظ کردن ایران‌چک‌های بانک مرکزی در آمار اسکناس و مسکوک منتشر شده، کل مبلغ اسکناس و مسکوک منتشره در سال ۱۳۹۸ به ۷۱۷/۵ هزار میلیارد ریال رسید. رقم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (با احتساب ایران‌چک بانک مرکزی) با ۱۱/۷ درصد افزایش از ۵۴۷/۵ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید. بر این اساس، نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های جاری) در پایان سال ۱۳۹۸ معادل ۲/۳ درصد بود که نسبت به سال ۱۳۹۷ به میزان ۰/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی در پایان سال ۱۳۹۸ برابر با ۲/۵ درصد بود که نسبت به سال ۱۳۹۷ به میزان ۰/۴ واحد درصد کاهش داشت. همچنین، سهم آن از پول با ۴/۹ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۱۴/۳ درصد رسید. مبلغ اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۸ معادل ۷۳۶۰ هزار ریال بود که نسبت به سال پیش از آن معادل ۱۰/۳ درصد افزایش داشت.

در سال ۱۳۹۸، بانک مرکزی در راستای تکمیل فرآیندهای پرداخت از مرحله شناسایی و احراز هویت مشتریان تا مرحله صدور مجوز انجام تراکنش‌های بانکی گام‌های اساسی برداشت. مجموعه اقدامات انجام شده شامل تعاریف پروژه‌های متنوع در حوزه شناسایی مشتریان شبکه بانکی، بهبود کیفیت اطلاعات جمع شده در زیرساخت نظام هویت الکترونیکی بانکی (نهاب)، عملیاتی‌سازی رمز پویا مرتبط با عملیات پرداخت غیر حضوری کارتی و ایجاد کارگروه‌های مرتبط با شفافیت تراکنش‌های بانکی است که پیاده‌سازی آنها ضمن ایجاد شفافیت حداکثری در عرصه خدمات بانکی، موجبات تقویت و تعمیق نظارت بر خدمات بانکی را فراهم می‌سازد. علاوه بر این، در راستای تمکین و اجرای قانون اصلاح قانون صدور چک بررسی تغییرات مترتب بر سامانه‌های مرتبط با چک از جمله زیرساخت صدور یکپارچه الکترونیک دسته‌چک (صیاد) و سامانه انتقال تصویر چک (چکاوک) در دستور کار قرار گرفته و با طراحی سامانه پیگیری مبادلات چک (پیچک) و نیز مستندات صدور و توزیع چک دیجیتال، ضمن ایجاد خدمات ارزش افزوده، زمینه اجرای قانون مزبور را مهیا نموده است.

جدول ۱۶-۱- اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و نسبت آن به متغیرهای کلان

مبلغ (هزار ریال)	درصد تغییر سالانه	سهم از پول (درصد)	سهم از نقدینگی (درصد)	نسبت به تولید ناخالص داخلی (درصد)	مبلغ به ازای هر فرد (هزار ریال)
۱۳۹۷	۲۳/۷	۱۹/۲	۲/۹	۲/۶	۶۶۷۰
۱۳۹۸	۱۱/۷	۱۴/۳	۲/۵	۲/۳	۷۳۶۰

۱۶-۱-۲- سپرده‌های دیداری

میزان سپرده دیداری به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۸ معادل ۴۴۰۷۶ هزار ریال بود که نسبت به سال ۱۳۹۷ به میزان ۵۷/۰ درصد افزایش داشت. با افزایش اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و سپرده‌های دیداری، حجم پول با ۴۹/۸ درصد رشد از ۲۸۵۲/۳ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۷ به ۴۲۷۳/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید.

میزان سپرده‌های دیداری در پایان سال ۱۳۹۸ به ۳۶۶۱/۶ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال ۱۳۹۷ به میزان ۵۸/۹ درصد افزایش داشت. نسبت سپرده‌های مزبور به پول، نقدینگی و تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های جاری) در سال مورد بررسی به ترتیب ۸۵/۷، ۱۴/۸ و ۱۳/۸ درصد بود.

جدول ۱۶-۲- سپرده‌های دیداری و نسبت آن به متغیرهای کلان

مبلغ (هزار میلیارد ریال)	درصد تغییر سالانه	سهم از پول (درصد)	سهم از نقدینگی (درصد)	نسبت به تولید ناخالص داخلی (درصد)	مبلغ به ازای هر فرد (هزار ریال)
۱۳۹۷	۵۳/۲	۸۰/۸	۱۲/۲	۱۱/۰	۲۸۰۷۹
۱۳۹۸	۵۸/۹	۸۵/۷	۱۴/۸	۱۳/۸	۴۴۰۷۶

۱۶-۲- نظام تصفیه چک

این اساس، میانگین مبلغ هر مبادله انجام شده از این طریق در سال ۱۳۹۸ معادل ۳۰۰/۸ میلیون ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن (۳۶۳/۴ میلیون ریال) به میزان ۱۷/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، تعداد و مبلغ مبادلات انجام شده از طریق انواع چک به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۱/۲ فقره و ۳۶۷/۵ میلیون ریال بود. نسبت مبلغ کل مبادلات انجام شده از طریق انواع چک به تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری) از رقم ۱/۹ در سال ۱۳۹۷ به رقم ۱/۲ در سال ۱۳۹۸ کاهش یافت.

با عملیاتی شدن سامانه چکاوک به عنوان زیرساخت پردازش نظام‌مند الکترونیکی چک و اسناد بانکی از نیمه دوم سال ۱۳۹۳ و جایگزینی تدریجی آن به جای اتاق پایاپای اسناد بانکی کشور تا پایان خرداد ماه ۱۳۹۴، عملیات پایاپای اسناد بانکی از سال ۱۳۹۵ صرفاً از طریق سامانه مزبور انجام می‌پذیرد. در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۰۱/۵ میلیون فقره انواع چک به مبلغ ۳۰۵۳۱/۷ هزار میلیارد ریال در سامانه چکاوک مبادله شد که نشان‌دهنده کاهش ۷/۵ درصدی تعداد و ۲۳/۴ درصدی مبلغ کل چک‌ها و اسناد بانکی مبادله شده نسبت به سال ۱۳۹۷ بود. بر

جدول ۱۶-۳- تعداد و مبلغ مبادلات با انواع چک

درصد تغییر	مبلغ (هزار میلیارد ریال)		درصد تغییر	تعداد (میلیون برگ)	
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷
-۲۳/۴	۳۰۵۳۱/۷	۳۹۸۷۸/۱	-۷/۵	۱۰۱/۵	۱۰۹/۷

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

صادر شده به ازای هر فرد در پایان سال ۱۳۹۸ به ۴/۰ کارت رسید که نسبت به رقم سال قبل از آن (۴/۱ کارت) معادل ۰/۱ واحد کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۱۶-۴- تعداد ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی

درصد تغییر	پایان سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
-۱/۱	۳۳۴/۷	۳۳۸/۵	کارت بانک‌ها (میلیون)
۵/۷	۵۹/۵	۵۶/۳	خودپردازها (هزار)
۴/۳	۶۵۵۶/۸	۶۲۸۷/۲	پایانه‌های فروش (هزار)
-۱/۴	۷۰/۱	۷۱/۱	پایانه‌های شعب (هزار)

۱۶-۳- نظام پرداخت الکترونیکی

۱۶-۳-۱- توسعه ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی

در سال ۱۳۹۸، تعداد کارت‌های صادر شده توسط شبکه بانکی کشور با ۱/۱ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۳۳۴/۷ میلیون عدد رسید. از این تعداد، معادل ۶۸/۰ درصد (۲۲۸ میلیون عدد) کارت برداشت (کارت بدهی)، ۳۱/۰ درصد (۱۰۴ میلیون عدد) کارت‌های پیش‌پرداخته (خرید/هدیه) و تنها ۱/۰ درصد (۳ میلیون عدد) کارت اعتباری بود. بدین ترتیب، تعداد کارت‌های

جدول ۱۶-۵- ترکیب کارت‌های بانکی صادره توسط شبکه بانکی

تغییر سهم (واحد درصد)	سهم (درصد)		رشد (درصد)	تعداد (میلیون)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۱/۰	۶۸/۰	۶۷/۰	-۰/۴	۲۲۸	۲۲۷	کارت برداشت
-۰/۲	۱/۰	۰/۸	۲۸/۳	۳	۳	کارت اعتباری
-۱/۲	۳۱/۰	۳۲/۲	-۵/۰	۱۰۴	۱۰۹	کارت‌های پیش‌پرداخته

افزایش یافت. همچنین، مبلغ تراکنش‌ها در پایانه‌های مزبور نیز در مقایسه با سال قبل از آن به ترتیب معادل ۲۳/۳ و ۲۱/۴ درصد افزایش داشت. در این دوره، تعداد و مبلغ مبادلات انجام شده در پایانه‌های شعب به ترتیب ۱۱/۱ و ۲۰/۷ درصد افزایش یافت. همچنین در سال ۱۳۹۸، تعداد و مبلغ مبادلات انجام شده از طریق «تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت» به ترتیب با ۲۹/۳ و ۳۹/۵ درصد افزایش مواجه شد. در سال مورد بررسی، تعداد کل تراکنش‌های انجام شده به ازای هر کارت ۱۰۲/۳ تراکنش بود که نسبت به سال ۱۳۹۷ (۸۴/۳ تراکنش)، افزایش داشت. تعداد تراکنش‌های انجام شده به ازای هر یک از دستگاه‌های خودپرداز، پایانه فروش و پایانه شعب طی این سال به ترتیب ۹۱۷۶۲، ۳۶۰۵ و ۵۰۰۴ تراکنش بود. بر این اساس، میانگین مبلغ هر تراکنش انجام شده در خودپردازها، پایانه‌های فروش و پایانه‌های شعب به ترتیب ۲۹۱۲، ۱۲۰۶ و ۵۵۳۶۸ هزار ریال بود.

تعداد دستگاه‌های خودپرداز طی سال ۱۳۹۸ با ۵/۷ درصد رشد به ۵۹۴۴۷ دستگاه رسید. تعداد پایانه‌های شعب نیز که برای دریافت یا انتقال الکترونیکی وجه از طریق کارت در داخل شعب بانک‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، با ۱/۴ درصد کاهش به ۷۰۱۳۸ دستگاه رسید. تعداد پایانه‌های فروش طی این سال رشد ۴/۳ درصدی را تجربه کرد و به ۶۵۵۶ هزار دستگاه رسید. در پایان سال ۱۳۹۸، نسبت تعداد کارت‌های صادره به ازای هر دستگاه خودپرداز، پایانه شعب و پایانه فروش به ترتیب ۵۶۳۰، ۴۷۷۲ و ۵۱ کارت بود.

۱۶-۳-۲- گسترش مبادلات الکترونیکی

در سال ۱۳۹۸، تعداد و مبلغ کل مبادلات انجام شده در پایانه‌های الکترونیکی کشور به ترتیب به ۳۴۲۳۸ میلیون تراکنش و ۷۴۲۴۴ هزار میلیارد ریال رسید. تعداد تراکنش‌های انجام شده از طریق خودپردازها و پایانه‌های فروش در سال مزبور نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب معادل ۵/۱ و ۲۲/۲ درصد

جدول ۱۶-۶- تعداد و مبلغ تراکنش‌های پایانه‌های الکترونیکی کشور

رشد(درصد)	مبلغ تراکنش‌ها(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد تراکنش‌ها(میلیون)		
	۱۳۹۸	▲۱۳۹۷		۱۳۹۸	▲۱۳۹۷	
۲۳/۳	۱۵۸۸۵	۱۲۸۸۵	۵/۱	۵۴۵۵	۵۱۸۹	خودپرداز
۲۱/۴	۲۸۴۹۸	۲۳۴۸۲	۲۲/۲	۲۳۶۳۸	۱۹۳۴۲	پایانه فروش
۲۰/۷	۱۹۴۳۴	۱۶۱۰۴	۱۱/۱	۳۵۱	۳۱۶	پایانه شعب
۳۹/۵	۱۰۴۲۷	۷۴۷۶	۲۹/۳	۴۷۹۴	۳۷۰۷	تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت
۲۳/۹	۷۴۲۴۴	۵۹۹۴۶	۱۹/۹	۳۴۲۳۸	۲۸۵۵۳	کل تراکنش‌ها

نمودار ۱۶-۱- سهم تجهیزات پرداخت از تعداد کل تراکنش‌های الکترونیکی در سال ۱۳۹۸ (درصد)

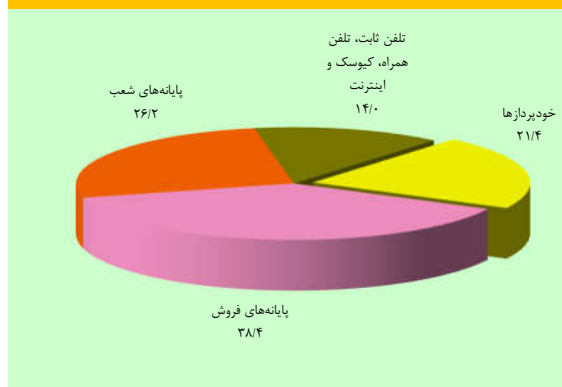
سهم بالایی از تراکنش‌های الکترونیکی در سطح شبکه بانکی کشور، تراکنش‌های بین‌بانکی است که از طریق شبکه مبادلات الکترونیکی بین‌بانکی (شتاب) انجام می‌گیرد. سهم مرکز شتاب از مجموع تعداد و ارزش تراکنش‌های انجام شده در شبکه بانکی طی سال ۱۳۹۸ به ترتیب معادل ۹۵/۷ و ۷۶/۳ درصد بود که نسبت به ارقام مشابه سال ۱۳۹۷ (۹۵/۶ و ۷۶/۱ درصد) اندکی افزایش نشان می‌دهد. تعداد تراکنش‌های بین‌بانکی پردازش شده در مرکز شتاب از طریق خودپردازها و پایانه‌های فروش در سال ۱۳۹۸ به ترتیب با ۱/۹ و ۲۲/۱ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۴۲۳۴ و ۲۳۶۳۳ میلیون تراکنش رسید. همچنین در این دوره، مبلغ تراکنش‌های بین‌بانکی ابزارهای مورد اشاره به ترتیب با ۲۱/۶ و ۲۱/۳ درصد رشد به ۱۲۵۳۵

در سال ۱۳۹۸، سهم خودپردازها از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های الکترونیکی انجام شده به ترتیب ۱۵/۹ و ۲۱/۴ درصد و سهم پایانه‌های فروش از تعداد و مبلغ این تراکنش‌ها به ترتیب ۶۹/۰ و ۳۸/۴ درصد بود. در این سال به ترتیب معادل ۲/۲ و ۰/۱ واحد درصد از سهم تعدادی تراکنش‌های خودپردازها و پایانه‌های شعب کاسته شد و به ترتیب معادل ۱/۳ و ۱/۰ واحد درصد بر سهم تعدادی تراکنش‌های پایانه‌های فروش و «تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت» افزوده شد. کاهش سهم تعدادی خودپردازها و پایانه‌های شعب و در مقابل، افزایش سهم تعدادی پایانه‌های فروش و ابزارهای «تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت» از تعداد کل تراکنش‌ها نشان‌دهنده افزایش اقبال عمومی به استفاده از ابزارهای نوین پرداخت در معاملات روزانه افراد است.

در سال مورد بررسی، سهم پایانه‌های شعب از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به ترتیب معادل ۱/۰ و ۲۶/۲ درصد بود. پایانه‌های شعب عمدتاً برای نقل و انتقال الکترونیکی وجوه از طریق کارت بانکی در میان حساب‌های مختلف هر بانک و نیز انتقال بین‌بانکی وجوه به کار می‌رود. همچنین، سهم «تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت» هم از تعداد و هم از مبلغ کل تراکنش‌های الکترونیکی ۱۴/۰ درصد بود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

نمودار ۱۶-۲- سهم تجهیزات پرداخت از مبلغ کل تراکنش‌های الکترونیکی در سال ۱۳۹۸ (درصد)

و ۲۸۴۹۸ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی، پایانه‌های فروش بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های بین‌بانکی پردازش شده در مرکز شتاب (به ترتیب ۷۲/۱ و ۵۰/۳ درصد) را به خود اختصاص دادند. تعداد کل تراکنش‌های بین‌بانکی در مرکز شتاب با ۲۰/۰ درصد رشد به ۳۲۷۶۸ میلیون تراکنش و مبلغ این مبادلات نیز با ۲۴/۰ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۵۶۶۱۴ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ رسید.

جدول ۱۶-۷- تعداد و مبلغ تراکنش‌های بین‌بانکی پردازش شده در مرکز شتاب

رشد(درصد)	مبلغ مبادلات(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد تراکنش‌ها(میلیون)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۲۱/۶	۱۲۵۳۵	۱۰۳۰۷	۱/۹	۴۲۳۴	۴۱۵۶	خودپردازها
۲۱/۳	۲۸۴۹۸	۲۳۴۹۵	۲۲/۱	۲۳۶۳۳	۱۹۳۴۸	پایانه‌های فروش
۳۱/۵	۱۵۵۸۱	۱۱۸۴۵	۲۸/۹	۴۹۰۱	۳۸۰۲	سایر(تلفن ثابت، تلفن همراه، اینترنت، کیوسک و شعبه)
۲۴/۰	۵۶۶۱۴	۴۵۶۴۷	۲۰/۰	۳۲۷۶۸	۲۷۳۰۷	کل مبادلات شتاب(۱)

۱- ارقام شتاب شامل ارقام سحاب نیز بوده و در آمار کل تراکنش‌های الکترونیکی در شبکه بانکی کشور منظور شده است.

۱۳۹۸ برای انتقال الکترونیکی وجوه بین بانک‌های مختلف از طریق سحاب بود که رشد تعدادی و ارزشی آن نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب معادل ۱۴/۰ و ۱۷/۹ درصد بود. تعداد مبادلات انجام شده با استفاده از «اینترنت و کیوسک» برای انتقال وجه از طریق این سامانه نیز در سال مزبور با ۴۲/۹ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۱۵۲۲ میلیون مورد به ارزش ۶۸۵۷ هزار میلیارد ریال رسید.

سهم خودپردازها، پایانه‌های شعب و «اینترنت و کیوسک» از تعداد کل تراکنش‌های انجام شده از طریق سحاب به ترتیب ۴۶/۹، ۳/۰ و ۵۰/۱ درصد و سهم آنها از مبلغ کل این تراکنش‌ها به ترتیب ۴۷/۵، ۲۲/۵ و ۳۰/۰ درصد بود. براساس روند تعداد و ارزش کل انتقال‌های بین‌بانکی وجوه از طریق سحاب، پیش‌بینی می‌شود با توسعه این خدمت در سطح شبکه بانکی، در آینده استفاده از حواله‌های الکترونیکی گسترش یابد.

۱۶-۴- نظام تصفیه و تسویه الکترونیکی

۱۶-۴-۱- سحاب

یکی از خدمات عمده مرکز شتاب، انتقال آنی وجه از طریق سامانه حواله الکترونیکی بین‌بانکی (سحاب) با استفاده از کارت‌های برداشت بانکی است. در سال ۱۳۹۸، تعداد ۳۰۴۱ میلیون فقره انتقال بین‌بانکی وجه به مبلغ ۲۲۸۴۹ هزار میلیارد ریال از طریق سامانه سحاب در شبکه بانکی صورت گرفت. در این سال معادل ۱۴۲۶ میلیون مورد انتقال وجه به ارزش ۱۰۸۴۴ هزار میلیارد ریال در شبکه بانکی از طریق خودپرداز بانک‌های متصل به سامانه حواله الکترونیکی بین‌بانکی (سحاب) صورت گرفت که نسبت به سال ۱۳۹۷ معادل ۱۱/۶ درصد رشد تعدادی و ۲۳/۶ درصد رشد ارزشی نشان می‌دهد. همچنین، معادل ۹۳ میلیون تراکنش انجام شده در پایانه‌های شعب بانک‌های کشور به ارزش ۵۱۴۹ هزار میلیارد ریال در سال

جدول ۱۶-۸- تعداد و مبلغ انتقال بین‌بانکی وجوه از طریق سحاب

رشد (درصد)	مبلغ مبادلات(هزار میلیارد ریال)		رشد (درصد)	تعداد تراکنش‌ها(میلیون عدد)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۲۳/۶	۱۰۸۴۴	۸۷۷۳	۱۱/۶	۱۴۲۶	۱۲۷۸	خودپردازها
۱۷/۹	۵۱۴۹	۴۳۶۵	۱۴/۰	۹۳	۸۱	پایانه‌های شعب
۳۷/۸	۶۸۵۷	۴۹۷۵	۴۲/۹	۱۵۲۲	۱۰۶۵	اینترنت و کیوسک
۲۶/۱	۲۲۸۴۹	۱۸۱۱۳	۲۵/۴	۳۰۴۱	۲۴۲۴	کل مبادلات سحاب

۱۶-۴-۲- ساتنا

ترتیب با ۰/۱ درصد کاهش و ۴/۷ درصد افزایش به ۲۰۱ هزار تراکنش به مبلغ ۸۰۴۹۷ هزار میلیارد ریال رسید. همچنین، تعداد و مبلغ مبادلات بانک به بانک به ترتیب با ۴۷/۶ و ۷۰/۰ درصد افزایش به ۲۱۷ هزار تراکنش به ارزش ۶۵۹۵۹ هزار میلیارد ریال رسید. سهم عمده تعداد تراکنش‌های سامانه ساتنا در سال ۱۳۹۸ مربوط به مبادلات مشتری به مشتری و سهم عمده ارزش مبادلات این سامانه مربوط به تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها (به ترتیب معادل ۹۸/۷ و ۳۹/۲ درصد) بود.

در سال ۱۳۹۸، تعداد و ارزش کل مبادلات انجام شده در سامانه تسویه ناخالص آنی (ساتنا) به عنوان زیرساخت اصلی پرداخت‌های کلان به ترتیب ۷۰/۶ و ۳۵/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایش یافت و به رقم ۳۳/۳ میلیون تراکنش به ارزش ۲۰۵۰۹۹ هزار میلیارد ریال رسید. بر این اساس، تعداد مبادلات مشتری به مشتری با ۷۱/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۳۲/۹ میلیون تراکنش و مبلغ این مبادلات با ۶۲/۵ درصد افزایش به ۵۸۶۴۳ هزار میلیارد ریال رسید. تعداد و مبلغ تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها نیز به

جدول ۱۶-۹- تعداد و مبلغ مبادلات در سامانه تسویه ناخالص آنی(ساتنا)

رشد (درصد)	مبلغ(هزار میلیارد ریال)		رشد (درصد)	تعداد(هزار)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۷۰/۰	۶۵۹۵۹	۳۸۷۹۶	۴۷/۶	۲۱۷	۱۴۷	بانک به بانک
۶۲/۵	۵۸۶۴۳	۳۶۰۹۷	۷۱/۵	۳۲۹۰۴	۱۹۱۸۸	مشتری به مشتری
۴/۷	۸۰۴۹۷	۷۶۸۷۴	-۰/۱	۲۰۱	۲۰۱	تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها
۳۵/۱	۲۰۵۰۹۹	۱۵۱۷۶۷	۷۰/۶	۳۳۳۲۲	۱۹۵۳۶	کل مبادلات ساتنا(۱)

۱- این ارقام شامل اسناد پوششی و مبادلات تسویه‌ای بانک مرکزی نمی‌باشد.

۱۶-۴-۳- پایا

مستقیم از طریق این سامانه موجب شده است تا سامانه پایا در کنار دو سامانه ساتنا و سحاب برای پوشش انواع انتقال وجه الکترونیکی در کشور فعال شود که سامانه‌های ساتنا و پایا برای انتقال‌های حساب به حساب و سامانه سحاب برای انتقال‌های کارت به کارت مورد استفاده قرار می‌گیرند. براساس ارقام موجود، در سال ۱۳۹۸ تعداد ۲۱۴ میلیون مبادله به مبلغ ۹۸۷۷ هزار میلیارد ریال از طریق سامانه پایا در قالب دستور پرداخت واریز

سامانه پایاپای الکترونیکی (پایا) به عنوان یکی از زیرساخت‌های مبادلات بین‌بانکی، دستور پرداخت‌های متعدد را از جانب بانک مبدا دریافت، پردازش و به بانک مقصد ارسال می‌نماید. بر این اساس، پس از استقرار کامل شبکه الکترونیکی پرداخت کارتی (شاپرک)، انجام تراکنش‌های انتقال وجه به حساب پذیرندگان و فروشندگان کالاها و خدمات از طریق سامانه پایا انجام پذیرفت. همچنین، امکان صدور دستور پرداخت واریز

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

در این سامانه تصفیه شد. به این ترتیب، در این سال معادل ۱۸۲۱ میلیون مبادله به ارزش ۴۱۶۲۰ هزار میلیارد ریال از طریق سامانه پایا انجام شد که نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۲۸/۲ و ۲۸/۱ درصد افزایش داشت.

مستقیم انجام گرفت که در مقایسه با سال قبل از آن، تعداد این مبادلات با رشد ۴۵/۲ درصدی و ارزش آنها با افزایش ۴۴/۱ درصدی مواجه شد. همچنین، تعداد ۱۶۰۷ میلیون تراکنش به ارزش ۳۱۷۴۳ هزار میلیارد ریال مربوط به تراکنش‌های شاپرک

جدول شماره ۱۶-۱۰- تعداد و مبلغ تراکنش‌های پایا

رشد(درصد)	مبلغ(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد(میلیون)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۴۴/۱	۹۸۷۷	۶۸۵۳	۴۵/۲	۲۱۴	۱۴۸	دستور پرداخت واریز مستقیم
۲۳/۸	۳۱۷۴۳	۲۵۶۳۵	۲۶/۳	۱۶۰۷	۱۲۷۳	شاپرک
۲۸/۱	۴۱۶۲۰	۳۲۴۸۹	۲۸/۲	۱۸۲۱	۱۴۲۰	جمع تراکنش‌های پایا

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نیز ۱۴/۱ درصد کاهش داشت. حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و ایران چک بانک مرکزی به دلیل گردش بدون محدودیت در معاملات نقدی و نامشخص بودن تعداد دفعات گردش در هر سال، در این محاسبات منظور نشده است.

در سال ۱۳۹۸، سهم مبادلات با انواع چک از ارزش کل مبادلات در این سال با ۱۰/۳ واحد درصد کاهش به ۱۷/۶ درصد و در مقابل، سهم ارزشی کل مبادلات الکترونیکی با همین میزان افزایش (۱۰/۳ واحد درصد) نسبت به سال قبل به ۸۲/۴ درصد رسید. در ذیل ابزارهای الکترونیکی، ارزش مبادلات انجام شده از طریق پایانه شعب ۲۰/۷ درصد افزایش یافت و سهم ارزش این مبادلات از ارزش کل مبادلات ۰/۱ واحد درصد نسبت به سال ۱۳۹۷ کاهش یافت. در مقابل، ارزش و سهم ارزشی مبادلات انجام شده از طریق خودپرداز و «تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت» در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایش یافت.

ارزش مبادلات انجام شده از طریق پایانه‌های فروش در سال ۱۳۹۸ از ۲۱/۴ درصد افزایش برخوردار شد و سهم آن از ارزش کل مبادلات بدون تغییر نسبت به سال ۱۳۹۷ معادل ۱۶/۴ درصد بود. در ذیل سامانه‌های الکترونیکی، سهم ارزشی تراکنش‌های انجام شده در ساتنا (مشتری به مشتری) از کل مبادلات از ۲۵/۳

۱۶-۴-۴- سیما

پس از معرفی و انتشار اوراق بهادار الکترونیکی از طریق سامانه تسویه اوراق بهادار الکترونیکی (تابا) در سال ۱۳۸۹، پیاده‌سازی زیرسامانه یکپارچه مرکزی اوراق بهادار (سیما) به منظور تمام‌الکترونیکی شدن انتشار اوراق بهادار برای عموم مشتریان بررسی و امکان‌سنجی و در سال ۱۳۹۱ عملیاتی شد. بر همین اساس، در سال ۱۳۹۸ معادل ۱۱/۵ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت توسط شهرداری‌های مشهد و اصفهان در سامانه سیما منتشر شد. انتشار این اوراق با عاملیت بانک‌های شهر و صنعت و معدن بود. همچنین در این سال، معادل ۶۵۱/۷ هزار میلیارد ریال گواهی سپرده عام الکترونیکی توسط بانک‌های تجارت، خاورمیانه، ملی، کشاورزی، صادرات، پارسیان، ایران‌زمین، مسکن، توسعه تعاون، ملت، سپه، سینا، شهر و پاسارگاد منتشر گردید.

۱۶-۵- ارزش کل مبادلات

ارزش اسمی کل مبادلات انجام شده از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور در سال ۱۳۹۸ با ۲۱/۴ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ به رقم ۱۷۳۲۹۵ هزار میلیارد ریال رسید. ارزش واقعی این مبادلات با احتساب افزایش

نیز با ۴۴/۱ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷، سهمی معادل ۵/۷ درصد از ارزش کل مبادلات انجام شده در شبکه بانکی را به خود اختصاص داد.

درصد در سال ۱۳۹۷ به ۳۳/۸ درصد در سال ۱۳۹۸ افزایش یافت و همانند سال ۱۳۹۷ دارای بالاترین سهم از ارزش کل مبادلات بود. ارزش مبادلات پایا (دستور پرداخت واریز مستقیم)

جدول ۱۶-۱۱- ارزش کل مبادلات از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور

تغییر در سهم (واحد درصد)	سهم از ارزش کل مبادلات (درصد)		سهم از رشد (واحد درصد)		ارزش (هزار میلیارد ریال)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	رشد(درصد)	رشد(درصد)	۱۳۹۸	▲۱۳۹۷	
-۱۰/۳	۱۷/۶	۲۷/۹	-۶/۵	-۲۳/۴	۳۰۵۳۲	۳۹۸۷۸	انواع چک(۱)
۱۰/۳	۸۲/۴	۷۲/۱	۲۷/۹	۳۸/۷	۱۴۲۷۶۳	۱۰۲۸۹۷	ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی
۰/۹	۴۲/۸	۴۲/۰	۱۰/۰	۲۳/۹	۷۴۲۴۴	۵۹۹۴۶	ابزارهای الکترونیکی
۰/۱	۹/۲	۹/۰	۲/۱	۲۳/۳	۱۵۸۸۵	۱۲۸۸۵	خودپردازها
۰/۰	۱۶/۴	۱۶/۴	۳/۵	۲۱/۴	۲۸۴۹۸	۲۳۴۸۲	پایانه‌های فروش
-۰/۱	۱۱/۲	۱۱/۳	۲/۳	۲۰/۷	۱۹۴۳۴	۱۶۱۰۴	پایانه‌های شعب
۰/۸	۶/۰	۵/۲	۲/۱	۳۹/۵	۱۰۴۲۷	۷۴۷۶	تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت
۹/۵	۳۹/۵	۳۰/۱	۱۷/۹	۵۹/۵	۶۸۵۲۰	۴۲۹۵۰	سامانه‌های الکترونیکی
۸/۶	۳۳/۸	۲۵/۳	۱۵/۸	۶۲/۵	۵۸۶۴۳	۳۶۰۹۷	ساتنا(مشتری به مشتری)
۰/۹	۵/۷	۴/۸	۲/۱	۴۴/۱	۹۸۷۷	۶۸۵۳	پایا(دستور پرداخت واریز مستقیم)
-	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-	۲۱/۴	۱۷۳۲۹۵	۱۴۲۷۷۵	کل مبادلات(اسمی)
-	-	-	-	-۱۴/۱	۸۵۲۸۳	۹۹۲۸۷	کل مبادلات(واقعی)(۲)

۱- این ارقام تنها شامل مبادلات بین بانک‌های مختلف در اتاق پایاپای اسناد بانکی و سامانه چکوک بوده و شامل ارقام درون‌بانکی نمی‌شود.
۲- برای محاسبه ارقام واقعی از شاخص قیمت مصرف‌کننده (۱۰۰=۱۳۹۵) استفاده شده است.

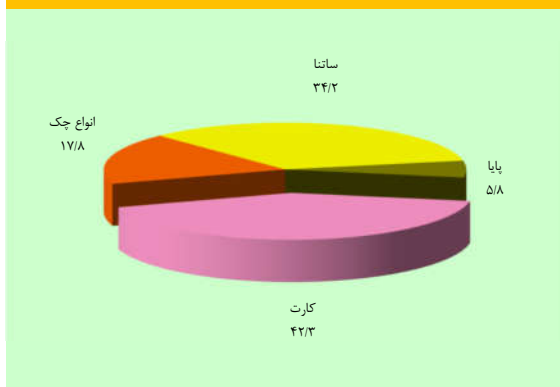
۱۶-۶- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی

انواع چک از مبلغ کل مبادلات غیر نقدی برابر با ۱۷/۸ درصد و میانگین مبلغ هر تراکنش از طریق چک برابر با ۳۰۰/۷ میلیون ریال بود. در سال ۱۳۹۸ نیز مانند سال ۱۳۹۷، میانگین مبلغ تراکنش‌های انجام شده توسط چک در مقایسه با میانگین مبلغ تراکنش‌های پایا و کارتی بالا بود. در سال مورد بررسی، حدود ۱۰/۴ واحد درصد از سهم مبلغی مبادلات با انواع چک کاسته شده و به همین میزان بر سهم مبلغی مبادلات با کارت، پایا (دستور پرداخت واریز مستقیم) و ساتنا (مشتری به مشتری) افزوده شد.

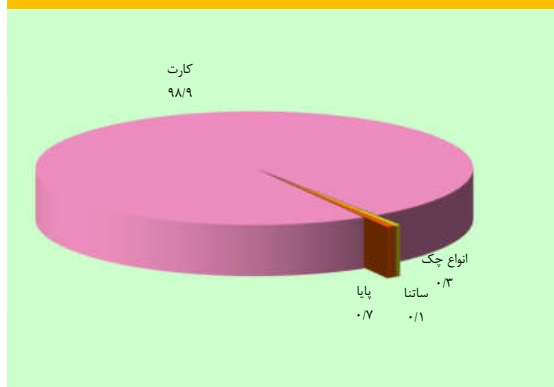
در سال ۱۳۹۸، از تعداد کل تراکنش‌های غیر نقدی، بیشترین تعداد تراکنش متعلق به کارت‌های بانکی با ۹۸/۹ درصد بود. مجموع سهم سامانه‌های پایا، ساتنا و انواع چک از تعداد کل تراکنش‌های غیر نقدی حدود ۱/۱ درصد و به ترتیب معادل ۰/۷، ۰/۱ و ۰/۳ درصد بود. در این سال از مبلغ کل تراکنش‌های غیر نقدی، کارت‌های بانکی با ۴۲/۳ درصد بیشترین سهم و سامانه پایا با ۵/۸ درصد کمترین سهم را به خود اختصاص دادند. میانگین مبلغ هر تراکنش ساتنا در سال ۱۳۹۸ معادل ۱۷۸۲ میلیون ریال و میانگین مبلغ هر تراکنش پایا معادل ۴۶ میلیون ریال بود. سهم

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

نمودار ۱۶-۴- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی از مبلغ کل تراکنش‌های غیر نقدی در سال ۱۳۹۸ (درصد)

نمودار ۱۶-۳- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی از تعداد کل تراکنش‌های غیر نقدی در سال ۱۳۹۸ (درصد)

جدول ۱۶-۱۲- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های غیر نقدی

متوسط مبلغ هر تراکنش (هزار ریال)	سهم از مبلغ (درصد)		سهم از تعداد (درصد)		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۲۲۵۵	۲۲۰۳	۴۲٫۳	۴۱٫۳	۹۸٫۹	کارت (۱)
۳۰۰۷۶۴	۳۶۳۴۴۱	۱۷٫۸	۲۸٫۲	۰٫۳	انواع چک (۲)
۱۷۸۲۲۶۲	۱۸۸۱۲۱۱	۳۴٫۲	۲۵٫۶	۰٫۱	ساتنا (مشتری به مشتری)
۴۶۰۷۷	۴۶۴۱۷	۵٫۸	۴٫۹	۰٫۷	پایا (دستور پرداخت واریز مستقیم)
۵۲۷۳	۵۲۷۳	۱۰۰٫۰	۱۰۰٫۰	۱۰۰٫۰	مجموع تراکنش‌های غیر نقدی

۱- شامل تراکنش‌های مربوط به پایانه‌های فروش، شعب، تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک، اینترنت و خودپرداز (به غیر از برداشت وجه نقد) است.
 ۲- تنها مربوط به چک‌های عادی تحویلی به اتاق پایاپای اسناد بانکی و سامانه چکاوک بوده و شامل اسناد درون‌بانکی نمی‌شود.